

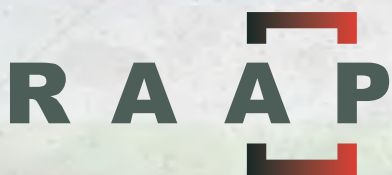
RAAP-NOTITIE

Dorpssingel in Beuningen

Gemeente Beuningen

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend
veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

CONCEPT

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Beuningen

Titel: Dorpssingel in Beuningen, gemeente Beuningen; Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek)

Status: CONCEPT

Datum: 21-10-2014

Auteur: ir. E.H. Boshoven

Projectcode: BESD

Bestandsnaam: NO_BESD

Projectleider: ir. E.H. Boshoven

Projectmedewerker: nvt

ARCHIS-vondstmeldingsnummer:425534

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 63571

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: E.M.P. Verhelst

Bevoegd gezag: Gemeente Beuningen

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwenveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

Internet: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2014

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van gemeente Beuningen heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in oktober 2014 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande herontwikkeling van een perceel aan de Dorpssingel te Beuningen.

Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge verwachting voor de IJzertijd tot en met Late Middeleeuwen en mogelijk Nieuwe tijd. Daarnaast geldt een niet nader gespecificeerde verwachting voor vindplaatsen uit de Steentijd.

Op basis van de onderzoeksresultaten kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen hoogstwaarschijnlijk archeologische resten zullen worden verstoord.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen om aanvullend archeologisch onderzoek te laten verrichten in het plangebied. Gezien de verwachte aanwezigheid van nederzittingsresten uit de IJzertijd tot en met Late Middeleeuwen, wordt geadviseerd om dit vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van een inventariserend veldonderzoek (IVO) karterende en waarderende fase, bestaande uit een proefsleuvenonderzoek

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Beuningen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave.....	4
1 Inleiding.....	5
1.1 Administratieve gegevens.....	5
1.2 Aanleiding en doelstelling	5
1.3 Randvoorwaarden	6
2 Bureauonderzoek.....	8
2.1 Methode.....	8
2.2 Geo(morfo)logie en bodem	8
2.3 Archeologische gegevens.....	8
2.4 Historische situatie.....	10
2.5 Huidige situatie	11
2.6 Toekomstige situatie.....	11
2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	11
3 Veldonderzoek	15
3.1 Methode.....	15
3.2 Resultaten.....	15
4 Conclusies en aanbevelingen	18
4.1 Conclusies	18
4.2 Aanbevelingen	18
Literatuur.....	19
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen.....	19

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek
Bevoegd gezag	Gemeente Beuningen
Onderzoekskader	Bestemmingsplan
Datum veldonderzoek	14 oktober 2014
Naam plangebied	Dorpssingel
Plaats	Beuningen
Gemeente	Beuningen
Provincie	Gelderland
Kadastrale gegevens	kad. gem. Beuningen, sectie B, nr. 3915
Oppervlakte plangebied	700 m ²
Kaartblad topografische kaart	40C
Nederland 1:25.000	
Centrumcoördinaten (X/Y)	181.558 / 430.596
Afbakening onderzoekszone	straal van 500 m rondom het plangebied
ARCHIS-vondstmeldingsnummer	425534
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	63571

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. In het kader van de Archeologische Monumentenzorg is conform de richtlijnen van de bevoegde overheid een bureauonderzoek en verkennend booronderzoek uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de bodemopbouw met als doel de archeologische verwachting te verfijnen.

Onderzoeksvragen

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond het onderzoeksgebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?
- Stemt de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw in het plangebied overeen met hetgeen op basis van het bureauonderzoek verwacht werd?
- Dient op basis van de resultaten van het veldonderzoek de gespecificeerde archeologische verwachting te worden bijgesteld?

Algemeen

- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch onderzoek etc.)?

1.3 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg) en conform de richtlijnen van de bevoegde overheid. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Geologische perioden			Archeologische perioden				
Tijdvak	Chronozone	Datering	Tijdperk	Datering			
Holoceen	Laat Subatlanticum	1150 na Chr.	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)				
			Nieuwe tijd	B	1795		
	A	1650					
	Vroeg Subatlanticum	0	Middeleeuwen	Laat	1500		
				Vol	1250		
				Vroeg	Ottoons	1050	
					Karolingisch	900	
					Merovingisch laat	725	
					Merovingisch vroeg	525	
	Romeinse tijd	450 voor Chr.	Laat	450			
			Midden	270			
			Vroeg	70 na Chr.			
	Subboreaal	3700	Ijzertijd	Laat	15 voor Chr.		
Midden				250			
Vroeg				500			
Bronstijd			Laat	800			
			Midden	1100			
			Vroeg	1800			
Atlanticum	7300	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2000			
			Midden	2850			
			Vroeg	4200			
Boreaal	8700	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	4900/5300			
			Midden	6450			
Pleistoceen	Preboreaal	9700	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Vroeg	8640		
				Midden	9700		
	Weichselien	Laat Glaciaal		Laat	12.500		
				Jong B	16.000		
				Jong A	35.000		
					Vroeg Glaciaal	Midden	250.000
							Oud
		Midden		30.500			
				Hengelo		60.000	
		Vroeg		Moershoofd		71.000	
				Odderade			
		Vroeg Glaciaal		Brørup			
	Eemien						
				Saalien II	114.000		
				Oostermeer	126.000		
Saalien I			236.000				
Belvédère/Holsteinien			241.000				
Glaciaal x	322.000						
Holsteinien	336.000						
Elsterien	384.000						
	416.000						
	463.000						

Tabel 1: Overzicht van geologische en archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om op basis van verschillende bronnen inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop der tijd heeft achter gelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Voor de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar de literatuurlijst. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2.2 Geo(morfo)logie en bodem

Het plangebied ligt in het Gelders rivierengebied. De top van de pleistocene (rivier)afzettingen wordt volgens de zanddieptekaart (Cohen & Stouthamer, 2009; figuur 3) verwacht op een diepte tussen 1 en 2 m –Mv. Deze pleistocene afzettingen bestaan uit (grof)zandige rivierafzettingen afgedekt met een kleilaag die ook wel de Laag van Wijchen wordt genoemd.

De bovenste 1 tot 2 m van het bodemprofiel bestaat uit oever- op komafzettingen. Volgens de bodemkaart is ter plaatse een ooivaaggrond aanwezig (Rd90A). De gedetailleerde bodemkaart van Pons (1966; fig. 5) laat zien dat het plangebied behoort tot een zone met oude woongronden. Dergelijke humeuze gronden zijn ontstaan door eeuwenlange bewoning. Veel van deze oude woongronden in het rivierengebied herbergen archeologische resten uit de periode tussen de IJzertijd en Nieuwe tijd.

2.3 Archeologische gegevens

- *Gemeentelijke archeologische verwachtingskaart (Goossens, 2010)*: het plangebied ligt in een archeologisch waardevol gebied, te weten een oude woongrond].
- *Gemeentelijke archeologische beleidskaart (Goossens, 2010)*: het plangebied ligt in beleidszone 3.
- *Bekende archeologische monumenten en vindplaatsen* volgens het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS2) in een straal van 500 m rond het plangebied:

Dorpssingel in Beuningen, gemeente Beuningen; Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek (verkennd booronderzoek)

Monument	ligging	complex	datering	materiaal	diepte	waarde
4259	Oude woongrond	Nederzetting	Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen	aardewerk	Niet bekend	Hoge archeologische waarde
4260	Oude woongrond langs geul	Nederzetting	Late Middeleeuwen	aardewerk	Bewoningslaag op 0,5 m -Mv	Hoge archeologische waarde
4261	-	Nederzetting en versterkt huis	Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen	o.a. muurresten en aardewerk	Niet bekend	Hoge archeologische waarde

Waarneming	Locatie	complex	datering	materiaal	diepte	verzamelwijze
25894	De Asdonk		Romeinse tijd	aardewerk		Toevalsvondst door particulier
426830	De Asdonk	nederzetting	Middeleeuwen	Vondsten (glas, aardewerk, metalen voorwerpen etc) en grondsporen	Niet bekend	opgraving
419904	Alde Steeg	Niet bekend	Volle Middeleeuwen	Cultuurlaag met aardewerk, houtskool, bot, roodleem	Niet bekend	boringen
437354	Alde steeg	nederzetting	Midden-IJzertijd, Romeinse tijd, Volle en Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd	Cultuurlaag met op 40-60 cm -Mv intact sporenniveau	40-60 cm	Proefsleuven
442755	Alde Steeg	Nederzetting en inhumatiegraf	IJzertijd en Vroege en Late Middeleeuwen (en Nieuwe tijd)	Intensieve bewoning met (paal)kuilen, waterputten en waterkuilen. Ook een inhumatiegraf	Niet bekend	begeleiding

Tabel 2-Overzicht van de bekende archeologische monumenten en vindplaatsen in en rond het plangebied.

- eerder uitgevoerd onderzoek in de omgeving volgens ARCHIS2:

melding-nr	Locatie	Type onderzoek	resultaat/advies	opmerking
1,770	Centrum	proefsleuven	Niet bekend	
40,396	Alde Steeg	Booronderzoek	proefsleuvenonderzoek	
47,270	Alde Steeg	Proefsleuven		
53,789	Alde Steeg	Begeleiding		
24,124	Asdonck	Booronderzoek	Proefsleuvenonderzoek	
29,653	Asdonck	Proefsleuven	opgraving	
29,230	Asdonck	Opgraving	-	
3826	Kasteel de Blanckenburg	geofysisch		
42054	Oranjekwartier	booronderzoek	Geen vervolgonderzoek	Kom op pleistoceen

Tabel 3-Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.

- bekende archeologische gegevens uit andere bronnen:

Amateurarcheologen zijn niet benaderd.

In de omgeving van het plangebied zijn meerdere AMK-terreinen aanwezig en zijn diverse vindplaatsen bekend. Ook zijn in de directe omgeving van het plangebied diverse archeologische onderzoeken uitgevoerd (tabellen 2 en 3).

Nog geen 100 m zuidelijk van het plangebied bevindt zich een oude woongrond met resten uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen (terrein van hoge archeologische waarde; AMK-nr. 4259). Ruim 200 m westelijk van het plangebied ligt een terrein van hoge archeologische waarde (AMK-nr 4261) met resten van het Kasteel Blanckenburg (Late Middeleeuwen) en oudere nederzettingsresten uit de Romeinse tijd en Middeleeuwen). Ruim 400 m noordoostelijk van het plangebied bevindt zich eveneens een AMK-terrein (hoge waarde; AMK-nr. 4260) met resten uit de Late Middeleeuwen.

Diverse onderzoeken geven inzicht in de opbouw van de door Pons (1966) gekarteerde oude woongrond. Zo is direct ten westen van het plangebied bij de (her)ontwikkeling van locatie Alde Steeg een cultuurlaag (oude woongrond) aangetroffen met direct hieronder resten uit de IJzertijd tot en met Late Middeleeuwen. Hierbij zijn ook sporen uit de Nieuwe tijd aangetroffen.

Tijdens onderzoek aan de Kloosterstraat (locatie De Asdonck ca. 200 m noordelijk van het plangebied) is een deel van een nederzetting uit de Volle Middeleeuwen aangetroffen.

Deze gegevens duiden op een intensieve bewoning in het gebied rond het plangebied vanaf de IJzertijd/Romeinse tijd tot aan heden.

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in de het historisch gebruik van een gebied in de periode vanaf de Late Middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel meer dan nu gebonden aan de (on)mogelijkheden dat het natuurlijk landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van het gebied. Daarnaast kan informatie worden verkregen over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaats gevonden.

Op basis van een analyse van historisch kaartmateriaal (<http://www.watwaswaar.nl>) blijkt dat het plangebied in het begin van de 19^e eeuw in gebruik was als tuin. Dat betekent dat er in het verleden vermoedelijk geen diepe bodembewerking heeft plaatsgevonden. Ook blijkt dat in het plangebied in de 19e en 20e eeuw geen historische bebouwing aanwezig was. Wel dient te worden opgemerkt dat het plangebied direct ten zuiden van het kerkhof van de Corneliuskerk ligt. De huidige kerk dateert uit ca. 1901 (Rijksmonument 523147). Op de locatie hebben echter voorgangers van de kerk gestaan. Volgens het monumentenregister “gaat de geschiedenis van deze religieuze plaats zeker terug tot de 13^e eeuw en is het terrein ook in archeologisch opzicht van groot belang”.

Hoewel op historische kaarten het kerkhof niet ter hoogte van het plangebied staat afgebeeld, kan niet worden uitgesloten dat (een oudere fase van) het kerkhof ter plaatse van het plangebied heeft gelegen.

2.5 Huidige situatie

Het plangebied is op dit moment onbebouwd en is braakliggend. Er is sprake van een vlakke ligging met een gemiddelde hoogteligging van circa 9,0 m t.o.v. NAP. Abrupte hoogteverschillen die wijzen op (recente) vergravingen van de bodem zijn niet herkend.

Tot voor kort is het plangebied als schoolplein in gebruik geweest. De school stond direct ten oosten van het plangebied en is inmiddels gesloopt. Ter plaatse van de locaties van enkele zandbakken die deel uit maakten van het schoolplein zal de bodem ondiep verstoord zijn. Verwacht wordt dat deze verstoringen niet dieper reiken dan ca. 50 cm –Mv.

2.6 Toekomstige situatie

De locatie wordt herontwikkeld waarbij een vrijstaande woning, eventueel met bijgebouw is gepland. De nieuwbouw wordt niet onderkelderd. De exacte locatie en omvang van de woning is nog niet bekend. De wijze en aard van fundatie is evenmin bekend.

2.7 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bij het bureauonderzoek verzamelde gegevens is het mogelijk een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen ten aanzien van aard, ouderdom, diepteligging en gaafheid.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

Jager-verzamelaars

In de Steentijd (Paleolithicum t/m Neolithicum) leefde de mens voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen zijn gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

Het oppervlak uit de Steentijd bevindt zich in de top van de pleistocene dan wel Vroegholocene afzettingen, op 1 tot 2 m –Mv. Er is onvoldoende informatie voor handen over de aan- of afwezigheid van gradiëntzones. Er geldt dan ook een niet nader gespecificeerde verwachting voor vindplaatsen uit de Steentijd.

Landbouwers

Met de introductie van de landbouw (vanaf het Neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mens.

De eerste akkergronden werden op de van nature vruchtbaarste gronden aangelegd. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

Het plangebied kenmerkt zich door het voorkomen van oeverafzettingen, afgedekt met een oude woongrond (cultuurlaag). De cultuurlaag kenmerkt zich door de aanwezigheid van een dik humeus dek. Dit wordt bevestigd door de vele archeologische vindplaatsen in de directe omgeving van het plangebied, evenals door de historische context van het plangebied als onderdeel van een oude woongrond. Hierdoor worden archeologische resten vanaf de IJzertijd/Romeinse tijd tot en met de Late Middeleeuwen verwacht. Op basis van het historisch kaartmateriaal zijn er geen aanwijzingen dat er in de Nieuwe tijd bewoning in het plangebied heeft plaatsgevonden, maar gezien de ligging in de historische kern van Beuningen is bewoning in deze periode niet uit te sluiten.

In het plangebied worden zodoende archeologische resten van een of meerdere huisplaatsen behorende tot een nederzetting verwacht uit de periode IJzertijd tot en met Late Middeleeuwen en mogelijk Nieuwe tijd. Aangezien in het plangebied afdekkende pakketten aanwezig zijn is mogelijk sprake van een goede conservering van de archeologische resten.

Diepteligging

Het plangebied kenmerkt zich door een gestapeld landschap waarin meerdere archeologische niveaus voorkomen. De cultuurlaag (oude woongrond) kan worden gezien als archeologische vondstlaag met direct onder de cultuurlaag het sporenniveau. De exacte dikte van de cultuurlaag ter plaatse van het plangebied is niet bekend, maar het sporenniveau kan hoogstwaarschijnlijk binnen een diepte van 0,5 tot 1,5 m –Mv worden verwacht. Het sporenniveau is te verwachten in de top van een pakket oeverafzettingen. Het is niet uit te sluiten dat in deze oeverafzettingen meerdere sporenniveaus aanwezig zijn, alhoewel in het archeologisch onderzoek op de Alde Steeg slechts 1 sporenniveau met resten uit de IJzertijd tot en met de Late Middeleeuwen is herkend.

Een volgend sporenniveau is te verwachten in eventueel aanwezige bewoningshorizonten in de onder de oever gelegen komafzettingen. Dergelijke horizonten bevinden zich vermoedelijk tussen 1 en 2 m –Mv (de diepteligging is afhankelijk van de diepteligging van het pleistocene oppervlak). In dit niveau kunnen resten uit het Neolithicum en/of Bronstijd worden verwacht. Tot slot is een volgend sporenniveau te verwachten in de top van de pleistocene afzettingen. Dit niveau is te verwachten tussen 1 en 2 m –Mv en hier zouden eventueel resten uit het Mesolithicum aangetroffen kunnen worden.

Fysieke kwaliteit

Vanwege het jonge afdekkende pakket is het (pre)historisch loopvlak in het plangebied geconserveerd. Eventuele archeologische resten zijn zodoende goed beschermd (bijvoorbeeld tegen recente diepe bodembewerking) en kennen naar verwachting een hoge gaafheid.

Overzicht

De archeologische verwachting en de verschillende deelaspecten daarvan, zoals hiervoor beschreven, kan in onderstaande tabel 4 worden samengevat. Daarnaast zijn de prospectiekenmerken met betrekking tot de verwachte archeologische resten in figuur 6 schematisch verbeeld.

Archeologische periode	Complextype	Kenmerken	Diepteligging	Gaafheid
IJzertijd tot en met Late Middeleeuwen en mogelijk Nieuwe tijd	nederzetting	Spoorniveau dat is afgedekt met een cultuurlaag (oude woongrond) waarin eveneens spoorniveaus aanwezig (kunnen) zijn	In en direct onder de cultuurlaag (direct onder de bouwvoor; vermoedelijk 0,2 tot 1,5 m –Mv)	goed
Neolithicum/Bronstijd	nederzetting	Spoorniveau dat gekenmerkt wordt door een archeologische laag, dan wel door spreiding van archeologische vondsten.	In eventuele bewoningshorizont en in de komafzettingen (ca. 1-2 m –Mv)	Onbekend
Mesolithicum	jachtkampement	Archeologische resten zonder (herkenbaar) spoorniveau	In de top van de pleistocene afzettingen (ca. 1-2 m –Mv)	onbekend

Tabel 4-Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.

Toetsing

Om deze gespecificeerde verwachting te verfijnen wordt een onderzoeksmethode in de vorm van een verkennend booronderzoek uitgevoerd met als doel de bodemopbouw en/of bodemverstoringen gedetailleerd in kaart te brengen.

Hierbij dient gebruik te worden gemaakt van de volgende technieken en strategieën:

- Boortype: Edelmanboor (Ø 7 cm) en gutsboor (Ø 3 cm)
- Boordichtheid en -grid: 5 tot 6 boringen per hectare (40x50 grid).
- Waarnemingsmethode: visuele controle van het opgeboord materiaal ter plaatse in het veld.
- Boordiepte: tot 30 cm in het beddingzand van de pleistocene afzettingen.

Op basis van het bureauonderzoek kunnen tevens de volgende beperkingen worden aangeduid:

- vanwege de aanwezige verharding en de geringe grootte van het plangebied worden de boringen niet geplaatst in een driehoeksgrid, maar zo evenredig mogelijk verspreid.

CONCEPT

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. De gevolgde onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureauonderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting).

Op basis van de gespecificeerde archeologische verwachting is gebleken dat vanaf het maaiveld archeologische resten worden verwacht die zich onder meer kenmerken door een laag met archeologische indicatoren. Dergelijke resten laten zich goed opsporen middels een verkennend booronderzoek.

Het verkennend veldonderzoek had als doel inzicht te krijgen in de bodemkundige situatie in het plangebied, om daarmee de gespecificeerde archeologische verwachting te verfijnen. Daartoe zijn 4 boringen gezet. Gezien de geringe grootte van het plangebied zijn de boringen niet in een standaardgrid geplaatst, maar is de locatie van de boringen in het veld bepaald. Hierbij zijn de boringen zo verspreid mogelijk over het plangebied uitgevoerd.

Er is geen systematische oppervlaktekartering uitgevoerd vanwege de aanwezigheid van begroeiing.

Er is geboord tot maximaal 230 cm -Mv met een Edelmanboor (7 cm) en guts (3 cm). De boringen zijn tijdens het veldwerk lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) digitaal beschreven in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah2; bijlage 1) en met behulp van GPS ingemeten (x/y-coördinaten). Van alle boringen is de hoogte bepaald met behulp van AHN.

Er zijn geen monsters genomen. Het opgeboorde sediment is met het boormes versneden en geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De top van de pleistocene ondergrond, bestaande uit grindhoudend (matig) grof zand is aangetroffen op ca. 1,9 m -Mv (ca. 7,0 m +NAP). Het betreft beddingafzettingen die kunnen worden gerekend tot het Laagterras (Kreftenheye-5-afzettingen). Deze afzettingen worden afgedekt door een stevig pakket zandige klei. De dikte van deze oeverafzettingen bedraagt ca. 40 tot 60 cm. De oeverafzettingen worden afgedekt door een pakket sterk siltige klei. Dit kleipakket kenmerkt zich door de aanwezigheid van ijzer- en mangaanvlekken en -concreties. De top van dit kleipakket is aangetroffen op een diepte variërend van 85 tot 150 cm -Mv. Het kleipakket wordt afgedekt door een antropogeen beïnvloed pakket, die op de kaart van Pons (1966) oude woongrond wordt genoemd. Het betreft een humeuze, uiterst siltige klei met spikkels

en brokjes houtskool, roodleem en baksteen. In boring 2 zijn tevens kleine brokjes onverbrand bot aangetroffen. Het betreft een cultuurlaag. Hoogstwaarschijnlijk betreft het onderste deel van deze cultuurlaag in feite een spoorniveau, maar kon tijdens het booronderzoek geen onderscheid worden gemaakt tussen de cultuurlaag en het spoorniveau. Zo is vermoedelijk in boring 1 tussen de 85 en 150 cm –Mv een spoor aangeboord. Op basis van de boringen wordt dan ook vermoed dat de scheiding tussen de cultuurlaag en het spoorniveau zich rond de 80 cm –Mv ligt, aangezien de ondergrond dieper dan 80 cm –Mv beduidend minder grindbijmenging heeft. Tot slot wordt de cultuurlaag afgedekt door een circa 10 cm dikke laag cunetzand als stabilisatie voor de bestrating van het voormalige schoolplein (de bestrating zelf was ten tijde van het veldonderzoek niet meer aanwezig).

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn verspreid over het gebied archeologische indicatoren aangetroffen (zie tabel 5). De vondsten zijn in ARCHIS gemeld onder vondstmeldingsnummer 425534.

nummer	indicator	datering	Omschrijving	horizont (cm –Mv)
1	Houtskool. Roodleem, baksteen	-	Cultuurlaag	10-85
1	Houtskool. Roodleem	-	Cultuurlaag/spoorniveau	85-150
2	Houtskool. Roodleem, baksteen, onverbrand bot	-	Cultuurlaag	10-100
3	Houtskool. Roodleem, baksteen	-	Cultuurlaag	10-85
4	Houtskool. Roodleem, baksteen	-	Cultuurlaag	10-110

Tabel 5-Overzicht van de archeologische indicatoren aangetroffen in het plangebied.

De cultuurlaag bevindt zich nagenoeg aan het oppervlak. De bovenste 20 cm van de cultuurlaag is wat brokkelig, mogelijk kan dit worden gezien als de voormalige bouwvoor. Het overige deel van de cultuurlaag bestaat uit een humeuze, uiterst siltige klei en is met name in de bovenste 40 tot 50 cm grindrijk. In de gehele laag worden brokjes houtskool, roodleem aangetroffen, hier en daar zijn brokjes (zacht) baksteen aanwezig.

Vindplaats	BESD-01
ARCHIS-vondstmeldingsnummer	425534
Gemeente	Beuningen
Plaats	Beuningen
Onderzoeksgebied	Dorpssingel
Centrumcoördinaten	181.558 / 430.596

Kaartblad	40C
Huidig gebruik	Braakliggend
Geo(morfo)logie	Oeverwal
Hoogte maaiveld	Ca. 8,9 m +NAP
Complexiteit	nederzetting (vermoedelijk)
Datering	Niet bekend; vermoedelijk Romeinse tijd en/of Middeleeuwen. Resten uit de IJzertijd en/of Nieuwe tijd zijn echter niet uit te sluiten.
Vondsten	houtscool, roodleem, onverbrand bot
Diepteligging vondsten	10-130 cm –Mv
Globale omvang vindplaats	Niet bekend. De vindplaats loopt aan alle zijden van het plangebied door.

Synthese

Het geheel duidt op een cultuurlaag die door eeuwenlange bewoning en/of beakkering is ontstaan. Gezien het ontbreken van dateerbare fragmenten aardewerk in de boringen dient te worden afgegaan op de archeologische onderzoeken die direct ten westen van de Dorpssingel zijn uitgevoerd. Hierbij zijn bij de herontwikkelingslocatie Alde Steeg (direct ten westen van het plangebied) tijdens een proefsleuvenonderzoek archeologische resten aangetroffen uit de Midden IJzertijd, Romeinse tijd, Vroege, Volle en Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het sporenniveau bevond zich op een diepte van ca. 40-60 cm –Mv. De sporen uit de diverse perioden bevonden zich op 1 niveau waarbij door de hoge intensiteit aan sporen deze niet altijd goed te duiden/dateren waren.

Hoogstwaarschijnlijk betreft het onderste deel van de cultuurlaag in het huidige plangebied in feite een spoorniveau, maar kon tijdens het booronderzoek niet of nauwelijks onderscheid worden gemaakt tussen de cultuurlaag en de sporen. Zo is vermoedelijk in boring 1 tussen de 85 en 150 cm –Mv een spoor aangeboord. Op basis van de boringen wordt dan ook vermoed dat de scheiding tussen de cultuurlaag en het spoorniveau zich rond de 80 cm –Mv ligt, aangezien de ondergrond dieper dan 80 cm –Mv beduidend minder grindbijmenging heeft. Over het algemeen kunnen in de cultuurlaag ook 1 of meerdere spoorniveaus aanwezig zijn. Een booronderzoek geeft te weinig detail om daar uitspraken over te kunnen doen. De gehele cultuurlaag dient dan ook als archeologisch relevant te worden beschouwd.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

Zoals op basis van het bureauonderzoek werd verwacht is in het plangebied een dikke cultuurlaag aanwezig, het resultaat van eeuwenlange bewoning en/of beakkering. In de cultuurlaag, die reikt tot 80 a 100 (en wellicht tot 150) cm –Mv zijn archeologische indicatoren zoals brokjes houtskool, roodleem, baksteen en onverbrand bot aangetroffen. De cultuurlaag gaat over in een pakket oever- op komafzettingen op (pleistoceen) beddingzand (het Laagterras). De cultuurlaag dekt in feite het archeologisch sporenniveau af. Dit sporenniveau kon op basis van de boringen niet goed worden vast gesteld. Mogelijk is sprake van dermate dichte clustering van sporen dat het sporenniveau tijdens het booronderzoek niet of nauwelijks van de cultuurlaag te onderscheiden is. Bovendien kunnen in de cultuurlaag zelf ook 1 of meerdere spoorniveaus aanwezig zijn. Een booronderzoek geeft te weinig detail om daar uitspraken over te kunnen doen. De gehele cultuurlaag dient dan ook als archeologisch relevant te worden beschouwd. Er dient rekening te worden gehouden met nederzettingsresten uit de periode IJzertijd tot en met Late Middeleeuwen, mogelijk met een uitloper in de Nieuwe tijd. Daarnaast is de aanwezigheid van resten die verband houden met de nederzetting, zoals een grafveld e.d., niet uit te sluiten.

4.2 Aanbevelingen

De resultaten van het onderzoek tonen aan dat in het gehele plangebied archeologische resten aanwezig zijn die bij de bestaande planvorming verstoord zullen worden. Indien planaanpassing (waarbij de bodem niet dieper dan 10 cm –Mv wordt verstoord) niet mogelijk is, wordt aanbevolen een nader archeologisch onderzoek uit te laten voeren. Dit onderzoek dient meer inzicht te geven in de aard, omvang, datering, diepteligging, gaafheid, conservering en waarde van deze archeologische resten. Dit onderzoek kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek. Dit biedt gezien de aanwezigheid van een cultuurlaag de beste kansen om de omvang en diepteligging van de vindplaats te bepalen en tevens de vindplaats te waarderen. Een proefsleuvenonderzoek dient volgens de geldende versie van de KNA te worden uitgevoerd, op basis van een Programma van Eisen (PvE). Dit PvE dient te worden opgesteld door een senior-KNA-archeoloog.

Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Beuningen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Literatuur

- Cohen, K.M., E. Stouthamer, W.Z. Hoek, H.J.A. Berendsen & H.F.J. Kempen**, 2009. *Zand in banen: zanddieptekaarten van het riviereengebied en het IJsseldal in de provincies Gelderland en Overijssel*. Provincie Gelderland/Universiteit Utrecht, Arnhem/Utrecht.
- Cohen, K.M. & E. Stouthamer**, 2012. *Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta*. Utrecht.
- Goossens, E.**, 2010. Archeologische monumentenzorg in de gemeente Beuningen: actualisering van de archeologische waarden- en verwachtingenkaart en vervaardiging van archeologische beleidsadvieskaart. RAAP-rapport 2170. RAAP Archeologisch Adviesbureau Weesp.
- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Weerts, H., J. Schokker, K. Rijdsijk & C. Laban**, 2006. *Geologische overzichtskaart van Nederland*. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.
- Willemse, N.W., E. Goossens & E.M.P. Verhelst**, 2012. *Planstudiegebied doortrekking A15-A12, gemeenten Overbetuwe-Lingewaard-Duiven-Zevenaar-Montferland; archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek*. RAAP-rapport 2527. Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

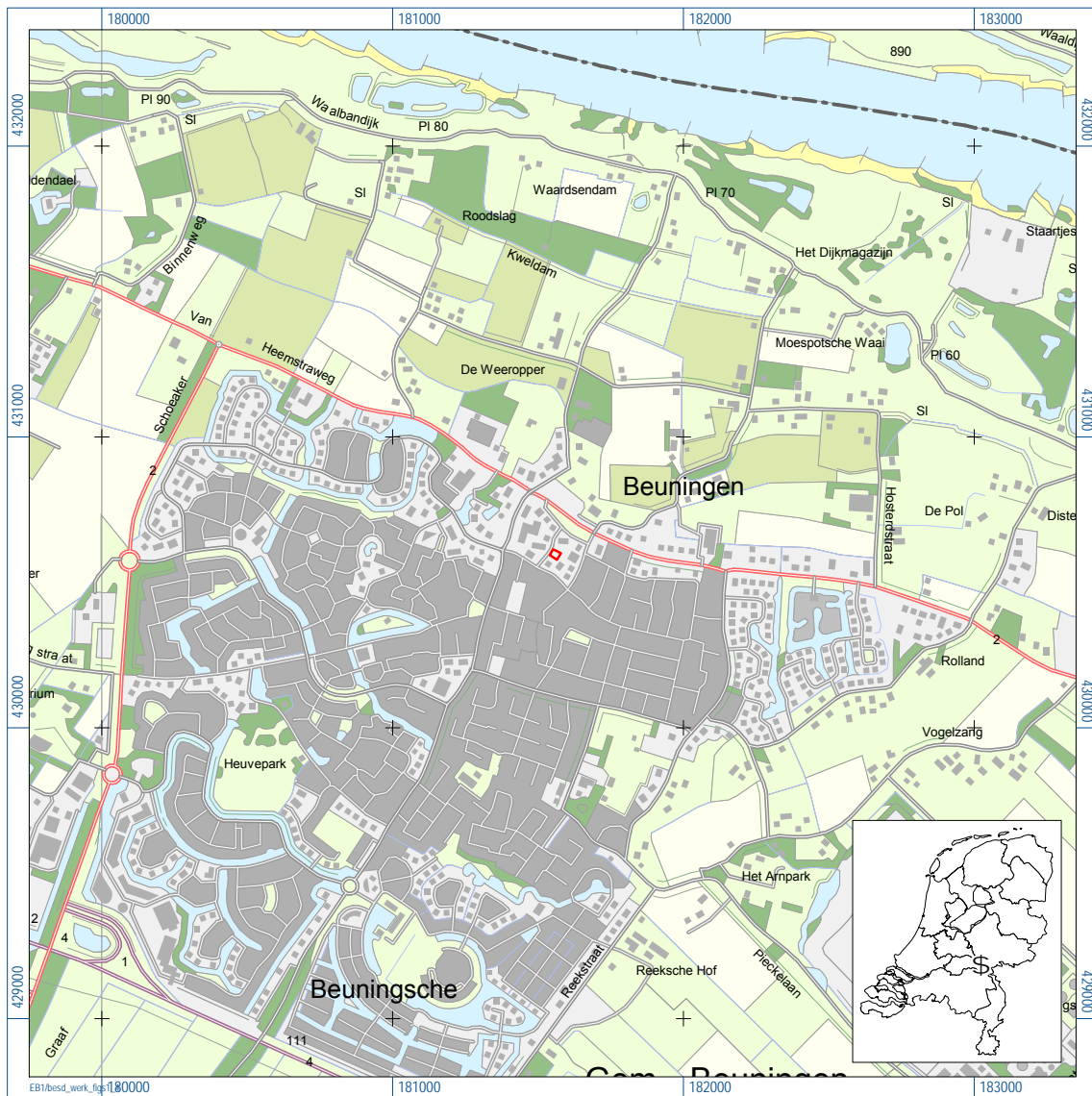
Figuren:

- Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).
- Figuur 2. Het plangebied geprojecteerd op divers kaartmateriaal (schaal 1:25.000).
- Figuur 3. Het plangebied geprojecteerd op de stroomgordelkaart (K.M. Cohen & E. Stouthamer, 2012) en zanddieptekaart (K.M. Cohen, e.a., 2009), schaal 1:25.000.
- Figuur 4. Het plangebied geprojecteerd op divers historisch kaartmateriaal (schaal 1:25.000).
- Figuur 5. Het plangebied geprojecteerd op de gedetailleerde bodemkaart (Pons, 1966).
- Figuur 6. Principediagram voor archeologische vondst- en spoorcomplexen.
- Figuur 7. Boorpuntenkaart.

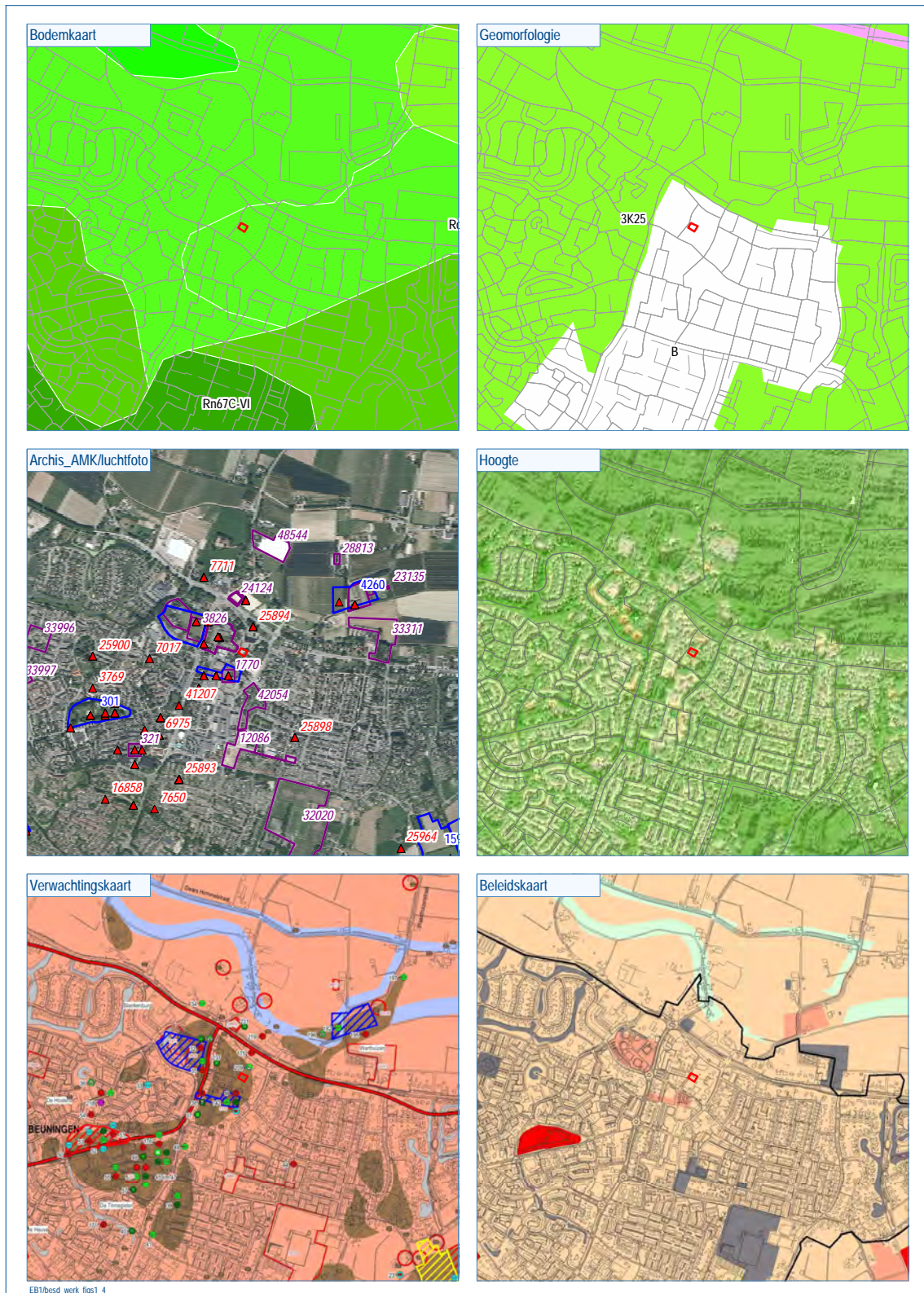
Tabellen:

Tabel 1. Overzicht van geologische en archeologische perioden.	7
Tabel 2-Overzicht van de bekende archeologische monumenten en vindplaatsen in en rond het plangebied.	9
Tabel 3-Overzicht van eerder archeologisch onderzoek in en rond het plangebied.	9
Tabel 4-Samenvatting van de gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied.	13
Tabel 5-Overzicht van de archeologische indicatoren aangetroffen in het plangebied.	16

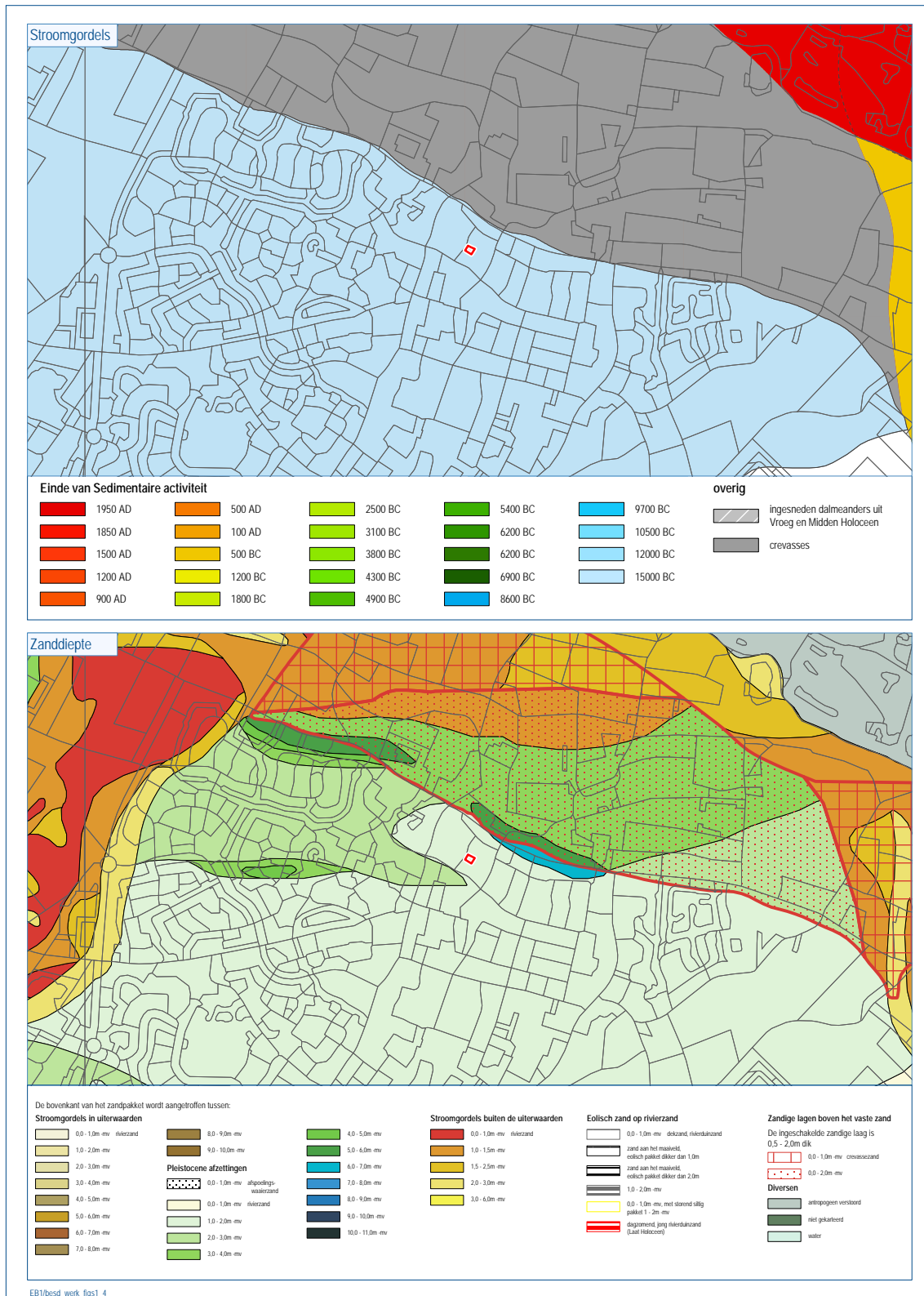
CONCEPT

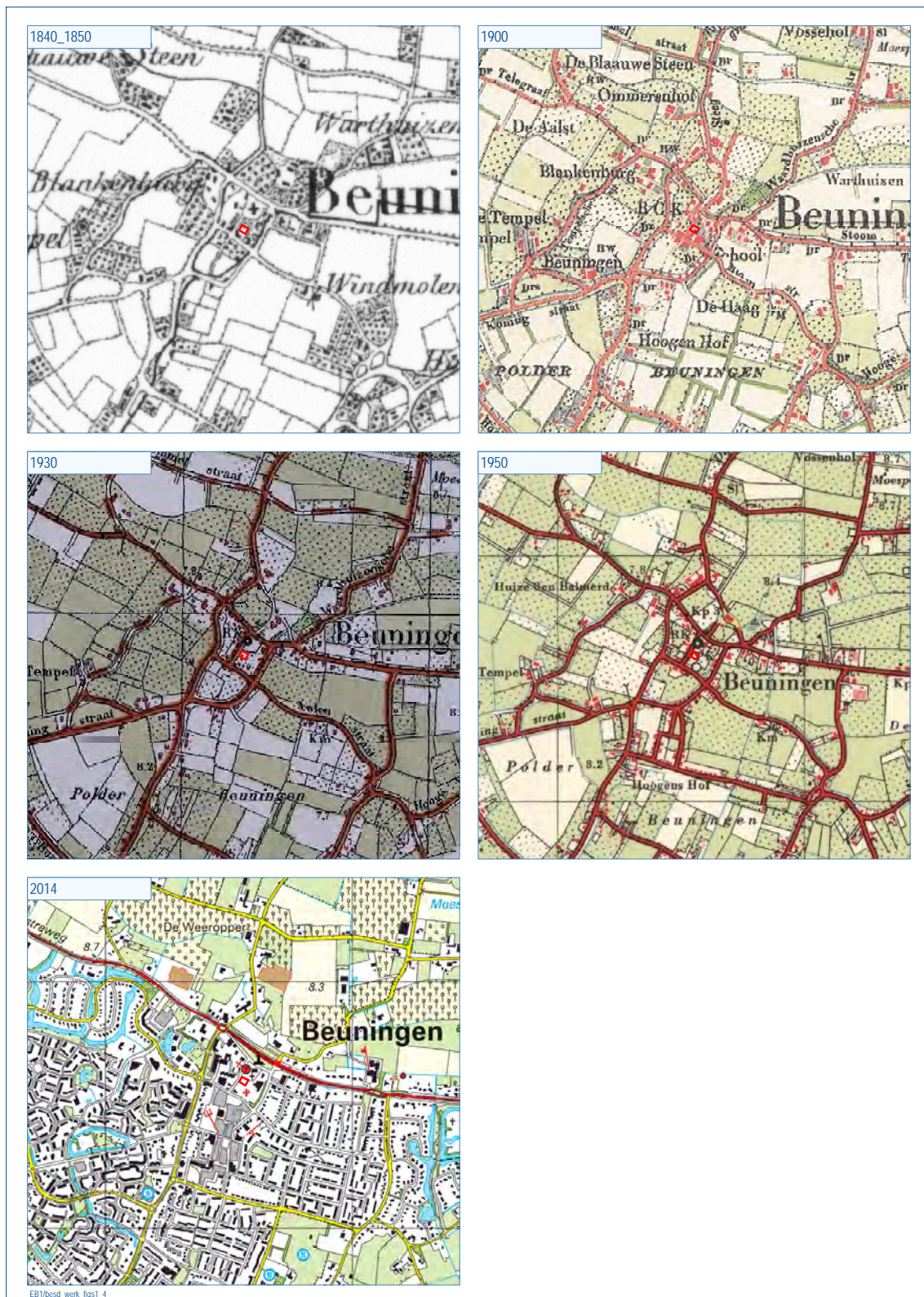
Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlind); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Het plangebied geprojecteerd op divers kaartmateriaal (schaal 1:25.000).

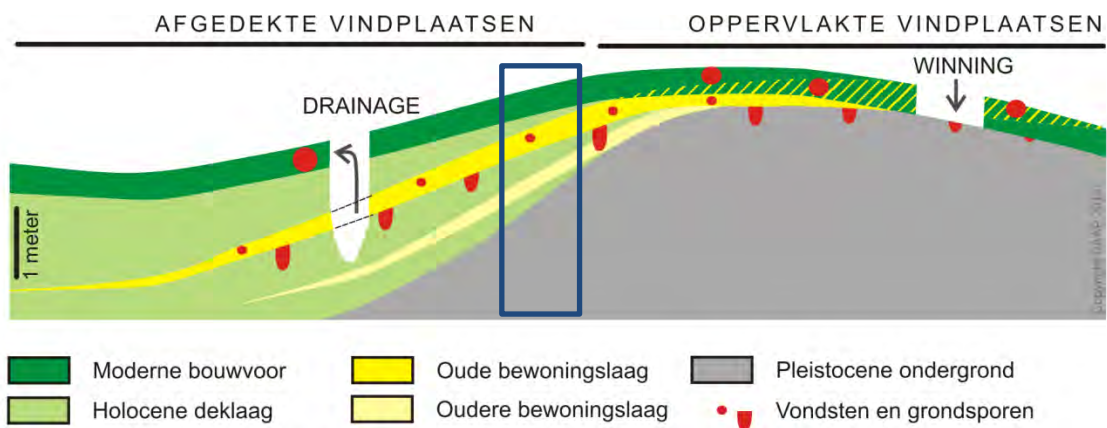
Figuur 3. Het plangebied geprojecteerd op de stroomgordelkaart (K.M. Cohen & E. Stouthamer, 2012) en zanddieptekaart (K.M. Cohen, e.a., 2009), schaal 1:25.000.

Figuur 4. Het plangebied geprojecteerd op divers kaartmateriaal (schaal 1:25.000).

Figuur 5. Het plangebied geprojecteerd op de gedetailleerde bodemkaart (Pons, 1966).

Figuur 6-Principediagram voor archeologische vondst- en spoorcomplexen. Het blauwe kader geeft schematisch de situatie in het plangebied aan.

Figuur 6. Boorpuntenkaart.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

CONCEPT

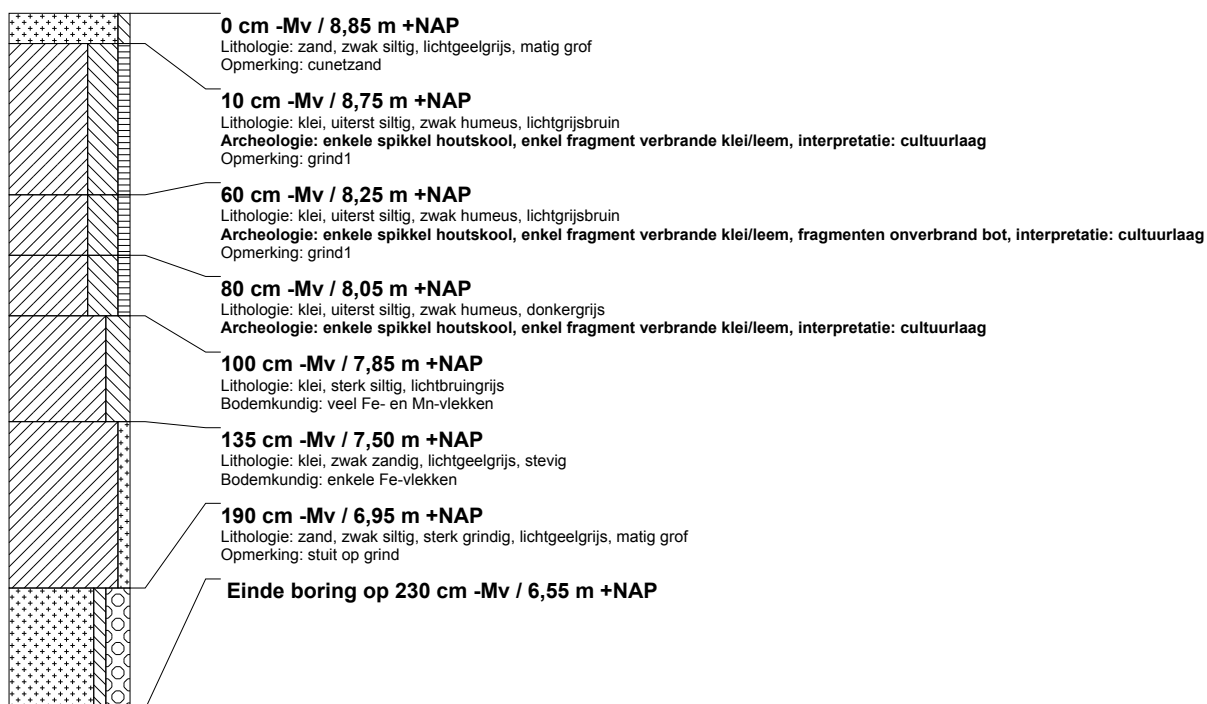
boring: BESD-1

beschrijver: EB, datum: 15-10-2014, X: 181.554, Y: 430.605, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40C, hoogte: 8,90, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 en guts-3 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Beuningen, plaatsnaam: Beuningen, opdrachtgever: Gemeente Beuningen, uitvoerder: RAAP Oost

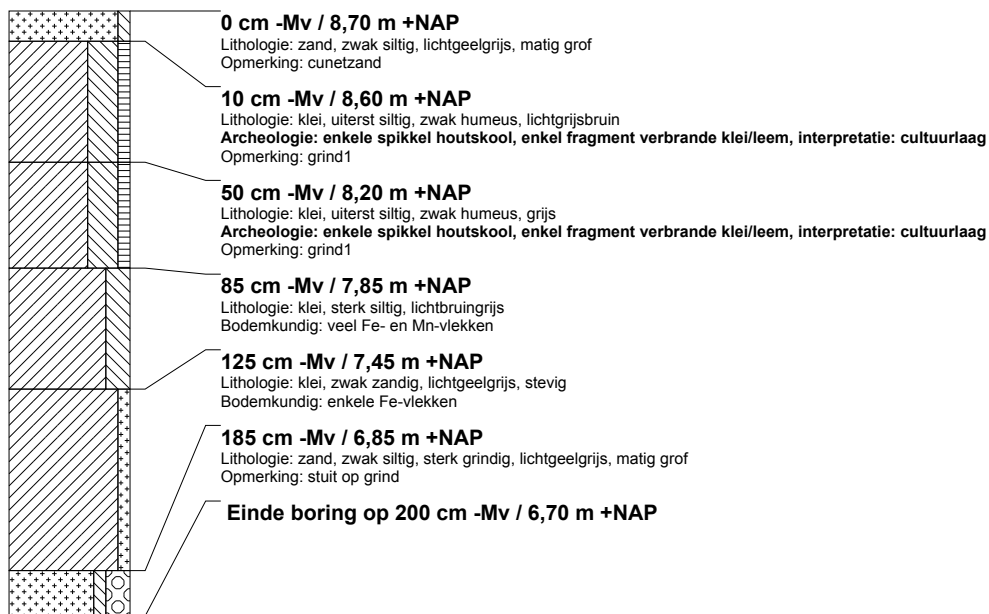
boring: BESD-2

beschrijver: EB, datum: 15-10-2014, X: 181.567, Y: 430.598, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40C, hoogte: 8,85, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Beuningen, plaatsnaam: Beuningen, opdrachtgever: Gemeente Beuningen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BESD-3

beschrijver: EB, datum: 15-10-2014, X: 181.566, Y: 430.587, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40C, hoogte: 8,70, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Beuningen, plaatsnaam: Beuningen, opdrachtgever: Gemeente Beuningen, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BESD-4

beschrijver: EB, datum: 15-10-2014, X: 181.554, Y: 430.594, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 40C, hoogte: 8,80, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: braak, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Beuningen, plaatsnaam: Beuningen, opdrachtgever: Gemeente Beuningen, uitvoerder: RAAP Oost

